

מלך גירשטיין

מתן תמריצים לתעשיית יעודד שימוש בשיטות מתקדמות לטיפול בפסולת | צילום: מלך גירשטיין

טיפול בפסולת אריזות במתקנים למיון ולמחזור – החוליה הסוגרת את המעגל

מלך גירשטיין

AkaMala, ייעוץ לניהול של פסולת ומשאבי מים
mala@akamala.com

בשנים האחרונות אנו עדים לשינוי המדיניות שמקדם המשרד להגנת הסביבה. על דגלו חרט "אפס הטמנה", ובתקופה קצרה יחסית הצליח לקדם חוקים חדשים (ויש עוד הנמצאים בשלבי חקיקה), ובהם חוק האריזות והעלאת היטל הטמנה. ביטוי לכך ניתן גם לראות בתמריצים כספיים הניתנים ל"רשויות מקדימות" עבור הפרדת הפסולת הביתית לשני פחים ובגידול בכמות מתקני האיסוף של הבקבוקים והקרטון המפוזרים בשכונות. סוף מסתמן שינוי במפת הטיפול בפסולת במדינת ישראל. אך משום מה, נוצר הרושם שאם נפריד את הפסולת בבתיים (משימה מורכבת בפני עצמה) ובמכלי האיסוף – עמדנו במטרה. קל לשכוח שהפסולת שהפרדנו צריכה להגיע למתקני המיון והמחזור (שבשפה המקצועית נקראים "מתקני הקצה") שעדיין לא קיימים, ובלעדיהם אין משמעות להפרדת הפסולת הנעשית על-ידי התושבים.

מי אחראי להקמת מתקני הטיפול בפסולת?

החוק מטיל 'אחריות יצרן מורחבת' על יצרני האריזות, על תעשייתם ועל יבואנים, הכוללת הפרדה בבתיים, מיון, מחזור והשבת הפסולת (הפקת אנרגיה ממנה). משימה זו עומדת בפני תאגיד ת.מ.י.ר, הפועל בשם יצרני האריזות לצורך עמידה ביעדי החוק. משימה לא פשוטה עומדת בפני התאגיד.

זרם פסולת האריזות מורכב מחומרים שונים. כדי שניתן יהיה למחזר את הפסולת, כלומר להשתמש בחומרי הפסולת כחומר גלם לייצור מוצרים חדשים, נדרשים שני תהליכים עיקריים: מיון והפרדת החומרים שמרכיבים את הפסולת; עיבוד כל חומר כשלב מקדים לשימוש כחומר גלם. שני התהליכים מתבצעים במתקנים או במפעלים ייעודיים.

האם קיימות תשתיות מתאימות (מפעלי מיון ומתקני מחזור) לטיפול בפסולת אריזות?

לפי היעדים שמציב החוק, יש למחזר בכל שנה 60% מפסולת האריזות, כ-600,000 טון אריזות. כיום ניתן לטפל במתקני המיון בארץ באחוזים ספורים מפסולת האריזות, מהסיבה הפשוטה שעדיין אין מספיק מתקנים כאלה. רוב הפסולת הביתית, המכילה גם את האריזות, מוטמנת כיום באתרי הטמנה, ורק כ-13% מתוכה ממוחזרים.

אחת המגבלות הקשות שמעמיד החוק היא לוחות הזמנים. אמנם העלייה ביעדי המחזור נעשית באופן מדורג לאורך השנים, אך כבר השנה יש לטפל בכמות לא מבוטלת של אריזות, ו-2015 היא שנת היעד לטיפול בכל הכמות שנקבעה!

הקמת מפעל היא תהליך שיכול להימשך מספר שנים, וכולל תכנון, קבלת אישורים והקמה בפועל. עם כל הנוחות והרצון הטוב של משרדי הממשלה, הניסיון מורה כי קבלת היתרי בניה ו/או שינוי ייעוד קרקע עשויים להימשך מספר שנים. לפיכך, רב הספק באשר לעמידה ביעדי החוק.

ובכל זאת, האם נצליח לעמוד במשימה הזאת?

המטרה המרכזית של החוק היא לצמצם את כמות הפסולת הכללית ולמנוע את הטמנת הפסולת הנוותרת. החוק מטיל עונשים וקנסות על אי-עמידה ביעדים שנקבעו, אך מה לגבי עידוד ותמריצים?

בעיניי, המדד להצלחה אינו מסתכם בעמידה בלוחות הזמנים ובמספרים. באמצעות פיתוח מנגנונים מתאימים נוכל לייצר מפסולת חומרי גלם שיחליפו את השימוש שאנו עושים במשאבי הטבע והולכים והמתכלים. מתן תמריצים לתעשייתם (כן, אלה המייצרים פסולת אריזות) שישתמשו בחומרים ממוחזרים לייצור המוצרים שלהם ו/או שישתמשו בחומרי פסולת מעובדים שניתן לשרוף אותם כאמצעי לאנרגיה חלופית, יפתח ביקוש לשימוש

בשינוי תפיסתי. לצורך כך מומלץ להתחיל בשינוי האופן שאנו מגדירים בו פסולת. בוויקיפדיה מוגדרת פסולת: "פסולת, אשפה או זבל הם חומרים ומוצרים בלתי רצויים, שיש להיפטר מהם". נכון להיום יש בפח שלנו אוצרות רבים שיכולים להחליף משאבי טבע שהולכים ואזלים. הגיע הזמן לתת לפסולת ערך משמעותי יותר.

בטכנולוגיות ובשיטות מתקדמות לטיפול בפסולת. חוק האריזות הוא אחד הסמנים החשובים לשינוי שקורה בנושא הטיפול בפסולת בארץ. הוא מערב גורמים שונים שנדרשים לשאת באחריות הטיפול בפסולת, והבולטים בהם הם יצרני האריזות, התעשיינים והיבואנים שחלה עליהם 'אחריות יצרן מורחבת'. האחריות החשובה ביותר של כל המעורבים היא להבין שמדובר בהזדמנות לביצוע שינוי סביבתי ראשיתו

לפי מחקר שנערך עבור האיחוד האירופי, כל 1,000 טון פסולת המופנית למחזור בשנה, יוצרים 10-15 מטרות. לפיכך, בישראל יש פוטנציאל לתוספת של 2,000-5,000 מונסקים | צילום: מלה גירדשין

